



רבי יהודה הוה שכיח קמיה דרבי שמעון,
והו עסקי בהאי קרא דכתיב, (מלכים א יח)
וירפא את מזבח ה' ההרוס. מאי וירפא. תא
חזי, בימי אליהו, ישראל פלהו שבקו ליה
לקדשא בריך הוא ושבקו ברית קיימא
דלהון. פד אתא אליהו וחמא דקא שבקו בני
ישראל האי ברית קיימא ואעברו מנייהו האי
ברית.

בין דחמא אליהו כף אתא לאתקנא מלה
לדוכתיה. בין דקריב מלה לדוכתיה
אתסי כלא. הדא הוא דכתיב וירפא את מזבח
יי ההרוס. דא ברית קיימא (ד"א ל"ג דאתא לאתקנא
מזבח יי ההרוס ברית קיימא) דהוה שביק מעלמא.
וכתיב, (מלכים א יח) ויקח אליהו שתים עשרה
אבנים למספר שבטי בני יעקב. דא הוא
תקונא דמזבח יי.

אשר היה דבר יי אליו לאמר ישראל יהיה
שמך. מאי טעמא אדפר הכא ישראל,
אלא ודאי ישראל יהיה שמך ודאי לאסתלקא
לעילא ולאסתבא ברית קיימא לאתריה. והינו
דכתיב פי עזבו בריתך בני ישראל. ובגין כף
את מזבחותיך הרסו.

תא חזי, פל זמנא דישראל נטרו קיימא
קדישא כדין עבדי קיימא לעילא ותתא.
וכד שבקי להאי ברית כדין לא אשתכח קיום
לעילא ותתא דכתיב, (ירמיה לג) אם לא בריתי
יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי.
ובגין כף וירפא את מזבח יי ההרוס. וכי
רפואה איהו. הכי הוא ודאי דהא מקיים
לההוא אתר דמהימנותא תליא ביה.

תא חזי, אוף הכי פנחס בשעתא דקני
לעובדא דזמרי אתקין להאי ברית
באתריה. ובגין כף פתיב, (במדבר כה) הנני נותן

רבי יהודה היה מצוי לפני רבי
שמעון, והיו עוסקים בפסוק
הזה שכתוב (מלכים א-יח) וירפא
את מזבח ה' ההרוס. מה זה
וירפא?. בא ראה, בימי אליהו
כל ישראל עזבו את הקדוש
ברוך הוא ועזבו את ברית
המילה שלהם. כשבא אליהו
וראה שעזבו בני ישראל ברית
מילה הזו והעבירו מהם את
הברית הזו.

בין שראה כף אליהו, בא לתקן
דבר במקומו. בין שהקריב דבר
למקומו - הכל התרפא. זהו
שכתוב וירפא את מזבח ה'
ההרוס. זו ברית המילה ושבא לתקן
מזבח ה' ההרוס ברית המילה שנועזבה
בעולם. וכתוב (שם) ויקח אליהו
שתים עשרה אבנים כמספר
שבטי בני יעקב. זהו תקון של
מזבח ה'.

אשר היה דבר ה' אליו לאמר
ישראל יהיה שמך. מה הטעם
נזכר כאן ישראל? אלא ודאי
ישראל יהיה שמך ודאי
להתעלות למעלה ולהשיב את
ברית המילה למקומה. והינו
שכתוב (שם יט) כי עזבו בריתך בני
ישראל, ומשום כף את מזבחותיך
הרסו.

בא ראה, פל זמן שישאל שפרו
ברית הקדוש, אז עשו קיום
למעלה ולמטה. וכשעזבו את
הברית הזאת, אז לא נמצא קיום
למעלה ולמטה, שכתוב (ירמיה לג)
אם לא בריתי יומם ולילה חקות
שמים וארץ לא שמתי. ולכן
וירפא את מזבח ה' ההרוס. וכי
זו רפואה? כף זה ודאי, שהרי
מקיים את אותו מקום שהאמונה
תלויה בו.

בא ראה, גם כף פנחס, בשעה
שקנא למעשה זמרי, התקין את
הברית הזו במקומה, ולכן כתוב



(במדבר כה) הנני נתן לו את בריתי שלום. וכי יעלה על דעתך שמשום פנחס היה? איזו קטטה היתה לו לפנחס בברית הזו? אלא פאן נקשר הדבר במקומו. הנני נתן לו את בריתי. ומה אתן לו? שלום [להתחבר כל אהר במקומו] להתחבר הברית במקומה, ועל זה הנני נתן לו את בריתי שלום. ומהו? שלום, שהוא מקום להתחבר עמו. מה שנפרד ממנו בחטאים - בגללו התחבר בו. ועל זה, הואיל והוא התקין הדבר במקומו, מכאן והלאה - והיתה לו ולזרעו אחריו ברית פהנת עולם, תחת אשר קנא לאלהיו.

אמר רבי שמעון, אין לך דבר בעולם שהקדוש ברוך הוא מקנא לו כמו חטא הברית, כמו שנאמר (ויקרא כו) חרב נקמת נקם ברית. ובא וראה, לא השלם חטא דור המבול אלא משום שחטאו בהשחתת דרכם על הארץ, ואף על גב שהיו חומסים זה את זה, כפתיב ותמלא הארץ חמס [וחמס מהכל היה ולכן], וכתיב פי מלאה הארץ חמס מפניהם. מכל מקום ותשחת הארץ לפני האלהים. והנני משחיתם - מדה כנגד מדה. הנני משחיתם בחטא ההשחתה.

ויש אומרים שלא התמלאה סאתם אלא בחטא החמס שהיו חומסים זה את זה, שהיו רעים לשמים ולבריות בא ראה כמה ממנים מלמעלה שמפקדים על קולות אלו שמוסרים הדין על חבריהם על מה שעשו להם, ועל זה כתיב פי מלאה הארץ חמס מפניהם. ולכן כתיב והנני משחיתם את הארץ.

ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך. אמר רבי שמעון, למה בכלם [אמר] אלהים וכאן יי? מה

לו את בריתי שלום. וכי סלקא דעתך דבגין פנחס הוה. ומה קטטא הוה ליה לפנחס בהאי ברית. אלא הכא אתקשר מלה בדוכתיה. הנני נתן לו את בריתי. ומה אתן לו שלום (להתחבר כל חר בדוכתיה) להתחבר ברית באתריה. ועל דא הנני נתן לו את בריתי שלום. ומה איהו שלום דאיהו אתריה להתחבר בהדיה. מה דאתפרש מגיה בחובייהו. בגיניה אתחבר ביה. ועל דא הואיל והוא אתקין מלה בדוכתיה, מפאן ולהלאה והיתה לו ולזרעו אחריו ברית פהנת עולם, תחת אשר קנא לאלהיו וגו'.

אמר רבי שמעון לית לך מלה בעלמא דקודשא בריך הוא קני לה כמו חובא דברית כמה דאת אמר, (ויקרא כו) חרב נוקמת נקם ברית. ותא חזי, לא אשתלים חובא דדרא דטופנא, אלא בגין דחבו בחבילו דארחייהו על ארעא. ואף על גב דהווי מקפחי דא לדא כדכתיב ותמלא הארץ חמס (וחמס מכלא הנה ובגין דה) וכתיב פי (דף טו ע"א) מלאה הארץ חמס מפניהם. מפל מקום ותשחת הארץ לפני האלהים. והנני משחיתם מדה כנגד מדה, הנני משחיתם בחובא דחבלותא. ואית דאמרי דלא אשתלים קסטייהו אלא בחובא דחמס דהווי מקפחין דא לדא דהווי בישין לשמים ולבריות. תא חזי, כמה אנון ממנון מלעילא דאתפקדן על קלי דאנון דמסרי דינא על חבריהון על מה דעבדי לון. ועל דא כתיב פי מלאה הארץ חמס מפניהם. ובגין כן כתיב והנני משחיתם את הארץ:

ויאמר יי לנח בא אתה וכל ביתך. אמר רבי שמעון אמאי בכלהו (ר"א ל"ג אפר) אלהים והכא יי. מאי שנא הכא דאתמר יי



שונה פאן שְׁנָאֵמַר ה', השם העליון של הרחמים? אלא סוד הוא שלמדנו - אין דרך ארץ שתקבל אשה אורח עמה אלא ברשות בעלה.

אף כף [גמ] נח רצה להפגס לתבה להתחבר עמה, ולא היה [לו] ראוי עד שבעל התבה יתן לו רשות להפגס [עמה], שכתוב בא אמה וכל ביתך אל התבה. ולכן נקרא פאן ה', הבעל של התבה, ואז נכנס נח והתחבר עמה. וכן למדנו שאין רשות לאורח להפגס לבית אלא ברשות בעלה, בעל הבית. זהו שכתוב אחר כף ויבא נח וגו'.

בא ראה מה פתוב, פי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. מכאן למדנו שלא יקבל אדם אורח בביתו אם הוא חושד בו שהוא רשע, אלא אם עומד בעיניו לצדיק שלא חשוד בעיניו כלל. זהו שכתוב בא אמה וכל ביתך אל התבה. מה הטעם? משום פי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה.

ולמדנו, שאם נתן לו רשות לבדו ולא נתן רשות לכל אותם שבאים עמו, לא יכניס אותם לבית. זהו שכתוב בא אמה וכל ביתך אל התבה. לכלם נתן רשות להפגס. ומפסוק הזה למדנו סוד דרך ארץ. [ד"א בא אמה וכל ביתך אל התבה וגו'].

רבי יהודה פתח, (תהלים כד) לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תבל וישבי בה. הרי שנינו, לדוד מזמור - שאמר שירה ואחר כף שרתה עליו רוח הקדש. מזמור לדוד - ששרתה עליו רוח הקדש ואחר כף אמר שירה.

ד"ה הארץ ומלואה - פסוק זה נאמר על ארץ ישראל שהיא ארץ הקדושה. ומלואה זו השכינה,

שמא עלאה דרחמי. אלא רזא איהו דאוליפנא. לאו אורח ארעא לקבלא אתתא אושפיזא בהדה אלא ברשו דבעלה.

אוף הכי (גמ' נח) נח בעא לאעלא בתיבותא לאתחברא בהדה. ולא הוה (ליה) יאות עד דבעלה דתיבה יהב ליה רשו לאעלאה (פתחה). דכתיב בא אמה וכל ביתך אל התבה. ובגין כף אקרי הכא יי בעלה דתיבה. וכדין עאל נח ואתחבר בהדה. וכן אוליפנא דלית ליה רשו לאושפיזא למיעאל לביתא אלא ברשו בעלה מאריה דביתא, הדא הוא דכתיב לבתר ויבא נח וגו'.

תא חזי, מה כתיב פי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. מכאן אוליפנא דלא יקבל בר נש אושפיזא בביתיה אי איהו חשיד ביה דאיהו חייבא. אלא אי קאים בעינוי לזפאה דלא חשיד בעינוי כלל. הדא הוא דכתיב בא אמה וכל ביתך אל התבה, מאי טעמא בגין פי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה.

ואוליפנא דאי יהיב ליה רשו בלחודוי ולא יהיב רשו לכל אנון דאתיין עמיה, לא ייעול לון לביתא. הדא הוא דכתיב בא אמה וכל ביתך אל התבה. לכלא יהיב רשותא למיעל. ומקרא דא אוליפנא רזא דארחוי דארעא. (ד"א ל"ג בא אמה וכל ביתך אל התבה וגו').

רבי יהודה פתח (תהלים כד) לדוד מזמור ליי הארץ ומלואה תבל וישבי בה. הא תנינן לדוד מזמור דאמר שירתא ולבותר שארת עליה רוח קדשא, מזמור לדוד דשארת עליה רוח קדישא ולבותר אמר (לי) שירתא.

לוי הארץ ומלואה, האי קרא על ארעא



דִּישְׂרָאֵל אֲתָמֶר דְּאִיהִי אֲרַעָא קְדִישָׁא. וּמְלוֹאָה דָּא שְׂכִינְתָא פְּמָה דְּאֵת אֲמֶר, (דברוי הימים ב ה) פִּי מְלֵא כְבוֹד יְיָ אֵת בֵּית יְיָ. וּכְתִיב, (שמות מ) וּכְבוֹד יְיָ מְלֵא אֵת הַמִּשְׁכָּן. לְמָה מְלֵא וְלֹא מְלֵא? אֵלָא מְלֵא וְדָאֵי דְאֲתַמְלִיָּא מִפְּלֵא. דְּאֲתַמְלִיָּא מִן שְׂמֵשָׁא. סִיְהָרָא שְׁלִים בְּכָל סְטָרִין. מְלֵא מְפָל טוּבָא דְלַעֲלֵא. כְּאֶסְקוּפָא דָּא דְאֲתַמְלִיָּא מְפָל טוּבָא דְעֲלָמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב לִיִּי הָאָרֶץ וּמְלוֹאָה. תְּבַל וְיִוִּשְׁבֵי בָּהּ דָּא שְׂאֵר אֲרַעָאן.

כְּמוֹ שְׂנַאֲמֶר (דברוי הימים-ב ה) פִּי מְלֵא כְבוֹד ה' אֵת בֵּית ה', וְכָתוּב (שמות מ) וּכְבוֹד ה' מְלֵא אֵת הַמִּשְׁכָּן. לְמָה מְלֵא וְלֹא מְלֵא? אֵלָא מְלֵא וְדָאֵי, שְׁהֲתַמְלֵא מִהַפֵּל, שְׁהֲתַמְלֵא מִהַשְּׂמֵשׁ. הַלְבָנָה שְׁלֵמָה בְּכָל הַצְּדָדִים. מְלֵא מְפָל טוּב שְׁלֵמְעֵלָה, כְּמוֹ הָאוּצֵר הַזֶּה שְׁהֲתַמְלֵא מְפָל טוּב שֶׁל הָעוֹלָם, וְעַל זֶה כָּתוּב לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָה. תְּבַל וְיִשְׁבֵי בָּהּ - אֵלּוֹ שְׂאֵר הָאֲרָצוֹת.

דְּכָר אַחַר לִיִּי הָאָרֶץ וּמְלוֹאָה דָּא אֲרַעָא קְדִישָׁא עֲלָאָה דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בָּהּ. וּמְלוֹאָה אֲלִין נִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקָיָא (ד"א ל"ג דְּכֶלְהוֹן מִלִּין לָהּ) אֲתַמְלִיָּא (ד"א דְאֲתַמְלִיָּא) מְנַיִיהוּ מַחֲלֵא דְעַמּוּדָא חַד דְעֲלָמָא קְיִימָא עֲלֵיהּ. וְאִי תִימָא עַל חַד קְיִימָא.

דְּכָר אַחַר, לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָה - זֶה אָרֶץ הַקְּדוּשָׁה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁתְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה בָּהּ. וּמְלוֹאָה - אֵלּוֹ נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים [ד"א שְׁכֵלִים מִמְּלֵאִים אוֹתָהּ] מִתַּמְלֵאֵת [ד"א שְׁמַתְמֵלֵאֵת] מֵהֶם מִכַּח עַמּוּד אֶחָד שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו. וְאִם תֹּאמֶר עַל אֶחָד עוֹמֵד.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב, (תהלים כד) פִּי הוּא עַל יַמִּים יִסְדָּהּ.

בָּא רָאָה מַה כְּתוּב, (תהלים כד) פִּי הוּא עַל יַמִּים יִסְדָּהּ.

השלמה מההשמטות (סימן מ"ז)

השלמה מההשמטות (סימן מ"ז)

עַל יַמִּים יִסְדָּהּ, אֲלִין חֲפִימִין דִּישְׂרָאֵל רַבְרַבֵּיא דִּיִּסְדֹן אֲוִרִיָּתָא וְחַכְמָתָא דְאֲתַקְרִיאַת הַיָּם הַגְּדוֹל וְכֵן הוּא אֲוִמֶר (קַחֲלַת א') כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם. וְעַל נְהַרוֹת אֲלִין תְּלַמִּידֵיָּא דְאִינוּן רַבְרַבִּין מִן נְהָרָא. וְכֵן הָרַב גְּדוֹל מִן הַתְּלַמִּידִים. וְאִינוּן מְחַדְדִין אֵת הָרַב בְּקוּשִׁיוֹתֵיהֶן. וְהוּא מְתַרְץ לוֹן כָּל הַקּוּשִׁיוֹת וְאִינוּ מְתַרְשֵׁל. כְּמוֹ הַנְּהַרוֹת שְׂנַמְשְׁכִין לַיָּם וְאִינוּ מְלֵא שְׂנַאֲמֶר כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וְהִרְאָיָה אֲמֶרוּ אַחֲרֵי כֵן מִי יַעֲלֶה בְּהַר יְיָ. פִּי אִין מַעֲשָׂה בְּלֹא חַכְמָה. פִּי הַתְּלַמּוּד מְבִיא לִידֵי מַעֲשָׂה: (עַד כֹּאן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

עַל יַמִּים יִסְדָּהּ (תהלים כד) - אֵלּוֹ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הַגְּדוֹלִים שִׁיִּסְדּוּ תוֹרָה וְחַכְמָה שְׂנַקְרֵאת הַיָּם הַגְּדוֹל, וְכֵן הוּא אֲוִמֶר, (קַחֲלַת א) כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם. וְעַל נְהַרוֹת - אֵלּוֹ הַתְּלַמִּידִים שֶׁהֵם הַגְּדוֹלִים מִהֶנְהָר, וְכֵן הָרַב גְּדוֹל מִן הַתְּלַמִּידִים, וְהֵם מְחַדְדִים אֵת הָרַב בְּקוּשִׁיוֹתֵיהֶן, וְהוּא מְתַרְץ לָהֶם כָּל הַקּוּשִׁיוֹת וְאִינוּ מְתַרְשֵׁל, כְּמוֹ הַנְּהַרוֹת שְׂנַמְשְׁכִים לַיָּם וְאִינוּ מְלֵא, שְׂנַאֲמֶר כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם. וְהִרְאָיָה - אֲמֶרוּ אַחֲרֵי כֵן, מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה', פִּי אִין מַעֲשָׂה בְּלֹא חַכְמָה, פִּי הַתְּלַמּוּד מְבִיא לִידֵי מַעֲשָׂה: ע"כ מִהַהֲשַׁמְטוֹת.

כִּי הוּא. מָאן הוּא. דָּא קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא. פְּמָה דְאֵת אֲמֶר הוּא עֲשֵׂנוּ. וּכְתִיב, (איוב כח) פִּי הוּא לְקַצוֹת הָאָרֶץ יַבִּיט.

כִּי הוּא, מִי הוּא? זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׂנַאֲמֶר הוּא עֲשֵׂנוּ, וְכָתוּב (איוב כח) פִּי הוּא לְקַצוֹת הָאָרֶץ יַבִּיט.